

ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ЦІНОУТВОРЕННЯ І ЙОГО ВПЛИВ НА РОЗВИТОК КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЦУКРОВОЇ ГАЛУЗІ

Загострення світової конкуренції, зростання інтенсивності, поширення глобалізаційних процесів і посилення їх впливу на стан національних економік практично всіх країн світу призвели до кардинальних змін ситуації на світовому ринку харчових продуктів й вимагають пошуку нових підходів до вибору методів державного впливу на політику ціноутворення й посилення конкурентоспроможності всього ланцюжку «підприємство - галузь - регіон - країна». У статті розглядається сучасний стан і напрямки вдосконалювання алгоритму розподілу доходів від реалізації продукції між учасниками технологічного ланцюжка з її виробництва, на прикладі цукробурякового підкомплексу АПК України.

Ключові слова: ціноутворення, продукція АПК, конкурентоспроможність підприємства, цукробуряковий підкомплекс.

Обострение мировой конкуренции, рост интенсивности, распространение глобализационных процессов и усиление их влияния на состояние национальных экономик практически всех стран мира привели к кардинальным изменениям ситуации на мировом рынке и требуют поиска новых подходов к выбору методов государственного влияния на политику ценообразования и усиление конкурентоспособности по всей цепочке «предприятие - отрасль - регион - страна». В статье рассматривается современное состояние и направления совершенствования алгоритма распределения доходов от реализации продукции между участниками технологической цепочки по ее производству, на примере свеклосахарного подкомплекса АПК Украины.

Ключевые слова: ценообразование, продукция АПК, конкурентоспособность предприятия, свеклосахарный подкомплекс.

The growth of intensity and aggravation of global competition, the spread of globalization processes and increasing of their impacts on economies around the world, have led to fundamental changes in the situation and require the state to find new approaches to the choice of methods and influence on pricing policies altogether with the need to increase the competitiveness throughout the chain "company - industry - region - country". The article considers the current state and trends of improving the mechanism of income distribution from sale of goods between parties of sugar beet production in agricultural subcomplexes of Ukraine.

Key words: pricing mechanism, agricultural sector products, competitiveness of the enterprise, sugar-beet subcomplex.

Постановка проблеми в загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими й практичними завданнями. В останні роки реструктуризація економіки України відбувається в умовах загострення й росту інтенсивності конкуренції на світовому ринку, поширення глобалізаційних процесів і посилення їх впливу на стан національних економік, збільшення залежності результативності діяльності суб'єктів господарювання від умов зовнішнього середовища, які динамічно змінюються. Трансформація означених і поява нових тенденцій призводить до кардинальних змін ринкової ситуації й вимагає пошуку нових підходів до вибору методів управління розвитком конкурентоспроможності всього ланцюжку «підприємство - галузь – регіон – країна», особливо в сучасних умовах перманентних кризових явищ в

економіці України, у тому числі, за рахунок удосконалення цінової політики й механізму розподілу доходів від реалізації агропродукції між учасниками технологічного ланцюжка її виробництва.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Для завоювання, розширення й утримання певної частки ринку, забезпечення росту прибутковості й конкурентоспроможності, підприємства шукають нові підходи організації господарської діяльності і йдуть на створення інтегрованих структур, стратегічних альянсів і груп, міжгалузеву експансію, удосконалюють цінову політику, технології тощо. Проблеми розвитку конкурентоспроможності й формування механізму ціноутворення на підприємствах досліджували багато вчених: І.А. Бланк, А.Е. Воронков, А.С. Гальчинський, В.М. Геєць, Н.Е. Головін, В.М. Горбатов, М.Я. Дем'яненко, І.Л. Єрухимович, П.С. Єщенко, В.Л. Коренєв, Дж. Кларк, Ф. Котлер, І.В. Кузнецов, В.О. Котляренко, Н.О. Лукашенко, К. Менгер, Р.А. Фатхутдінов, М.Я. Месель-Веселяк, О.В. Нікішин, В.М. Пахомов, Б.Й. Пасхавер, М. Портер, М.В. Присяжнюк, П.Т. Саблук, М.П. Сичевський, Е.А. Уткін, А.С. Фурса, О.М. Шпичак, М.М. Ярчук і багато інших [1-11].

Однак питання вдосконалювання механізмів ціноутворення й розподілу доходів від реалізації агропродукції між учасниками технологічного ланцюжка з її виготовлення й розвитку конкурентоспроможності підприємств залишаються актуальними й вимагають додаткових досліджень.

Мета статті. Розглянути і проаналізувати сучасний стан конкурентоспроможності підприємств цукробурякового підкомплексу АПК України, існуючі підходи до формування механізму ціноутворення на продукцію підкомплексу й механізм розподілу доходів від реалізації цукру між учасниками технологічного ланцюжка з його виробництва та на основі цього визначити можливі напрямки їх удосконалення.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. У процесі просування агропродукції від виробника до кінцевого споживача відбувається зміна її вартості, яка координується за допомогою цінової політики держави й механізму ціноутворення. Відмова держави від відповідальності за проведення економічних реформ і управління процесами, що протікають в агросекторі в складних макроекономічних умовах, призвели до порушення паритетних співвідношень цін на продукцію агросектору із цінами на продукцію інших галузей, що, внаслідок вимивання обігового капіталу, залишило виробників сировини для підприємств переробних галузей АПК, без необхідних фінансових ресурсів не тільки для розширеного, але й простого відтворення. Так у цукровій галузі України багато десятиліть класичне співвідношення закупівельної ціни 1 т цукрового буряка щодо ціни 1 т цукру становило 1:12. При такому співвідношенні задовольнялися економічні інтереси всіх учасників технологічного ланцюжка з виробництва цукру. Однак у 1991 р. це співвідношення змінилося до 1:17, в 1992 р. – 1:20, в 1993 р. – 1:24, в 1994 р. – 1:40 [12]. Усе це призвело до втрати зацікавленості буряківників до вирощування цукрового буряку, скороченню кількості спеціалізованих підприємств з його виробництва, зменшенню обсягів збору коренеплодів і підвищенню їх собівартості. Сільгосп підприємствам, на сьогоднішній день, вигідніше вирощувати більш рентабельні кукурудзу та технічні культури, які мають експортний потенціал (табл. 1).

Таблиця 1

Рівень рентабельності виробництва технічних культур та цукрового буряку сільськогосподарськими підприємствами, %

Культура	1990	1995	2000	2005	2007	2009	2010	2011	2012	2013
Насіння соняшника	236,5	170,9	52,2	24,3	75,9	41,4	64,7	57,0	45,8	28,5
Цукровий буряк	29,5	31,2	6,1	4,8	-11,1	37,0	16,7	36,5	15,7	2,7

Джерело: [13, 14]

Необхідно відзначити, що з переходом до ринкових відносин державою був започаткований ряд заходів щодо створення системи ціноутворення у вітчизняному АПК, яка б орієнтувала агропідприємства на кінцеві результати й забезпечувала ефективну діяльність сільськогосподарських і переробних підприємств. Так, порядок визначення мінімальної ціни на цукровий буряк, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 2 червня 2000 р. № 868, передбачає її встановлення на ті обсяги буряка, які поставляються для виробництва цукру по квоті «А» (граничний обсяг поставки цукру на внутрішній ринок). Ця ціна визначалась з урахуванням нормативних витрат на виробництво 1 т цукрового буряка у заліковій вазі (при базисній цукристості 16%) на умовах «франко-поле» і мінімального прибутку буряківників. Для визначення фактичних мінімальних цін на цукровий буряк, у випадку відхилення його цукристості від базисної, застосовуються коефіцієнти для перерахунку ціни. Також, згідно з постановою КМУ, мінімальні ціни на цукровий буряк повинні коригуватися з урахуванням індексів щомісячної інфляції.

На практиці ці норми законодавчих актів не виконуються, а мінімальні ціни на цукровий буряк, які були затверджені в окремі роки, не тільки не забезпечували прибутковості виробництва цукрового буряка, а навіть не відшкодовували витрат на виробництво цієї продукції. Так, за період з 2004/05 по 2010/11 МР рівень мінімальних цін на цукровий буряк був нижче середньогалузевої собівартості, що обумовило істотне зменшення обсягів виробництва цукрового буряка. Таким чином, за весь період застосування мінімальних цін на цукровий буряк їх рівень був штучно занижений і вони жодного разу не індексувалися з урахуванням рівня інфляції, як це передбачено законодавством й такий важливий важіль цінового регулювання в буряківництві – не діяв. Це підтверджується індексами цін на цукровий буряк, які наприклад, в 1992 р. склали 385,1% до попереднього року, у 2000 р. – 145,1%; 2007 р. – 138,8%; 2009 р. – 188,4%; 2011 р. – 107,7%; 2012 р. – 82,4%; у 2013 р. – 92,1% [12, 13, 14].

При цьому урядові постанови щодо визначення квот на виробництво цукру часто ухвалювалися лише в березні-квітні. На нашу думку, мінімальну ціну на цукровий буряк, які поставляються для виробництва цукру необхідно встановлювати щорічно не пізніше 1 жовтня. Це дозволить бурякосійним підприємствам спрогнозувати ефективність виробництва коренеплодів, визначитися з економічною доцільністю їх вирощування й прийняти управлінське рішення щодо проведення осінніх польових робіт з підготовки ґрунту під посіви цукрового буряка навесні наступного року. Усе це, а також фінансові труднощі переробних підприємств і несвоєчасність проведення грошових взаєморозрахунків призвели до давальницької схеми переробки сировини, домінуючої у підкомплексі.

Всі наведені фактори призвели до значного погіршення стану та результатів діяльності підприємств цукробурякового підкомплексу АПК України (табл. 2).

Відсутність достатньої кількості сировини призвела до скорочення кількості та потужності працюючих переробних підприємств і тривалості їх роботи в сезон цукроваріння. Так у 1990 р. кількість працюючих цукрозаводів в Україні становила 192 одиниці, у 2006 р. – 126; 2011 р. – 77; 2012 р. – 63; 2013 р. – 38, у 2014 р - 48 [16].

В цих умовах великі інтегровані компанії змушені були зайнятись вирощуванням цукрового буряку з метою забезпечення виробництва власною сировиною. Так частка буряку, вирощеного інтегрованими компаніями та цукрозаводами складала у 2010 р - 26,82%; 2011 р. - 37,7%; 2012 р. – 48,3%; 2013 р. – 68,9%; у 2014 р – 65,0% [16]. Це дозволило покращити показники діяльності цукробурякового підкомплексу в останні роки.

**Основні показники роботи цукробурякового підкомплексу
АПК України в 2001-2014 рр.**

Показники	Середнє 2001- 2005	2007	2009	2010	Середнє 2005- 2010	2011	2012	2013	2014
Площі посіву тис. га	757,7	584,0	327,6	492	516,5	544,4	466,4	270	330
Урожайність буряку, ц/га	210,3	292,2	314,0	278,3	304,5	363	410,8	389,9	472,1
Зібрано буряку, млн.т.	14,58	16,36	9,44	13,37	14,77	17,79	17,55	10,8	15,5
Цукристість буряку при прийманні,%	15,40	15,02	16,85	15,30	15,8	16,63	16,11	16,3	16,95
Переробка буряку, млн.т	14,03	15,92	9,21	13,03	18,63	17,36	17,17	10,3	14,81
Вироблено цукру, тис.т.	1640,97	1858,8	1267,0	1546,2	1768,0	2330, 9	2226,4	1212	2081
Вихід цукру, %	11,73	11,65	13,72	11,86	12,46	13,46	12,95	13,64	14,04
Коеф. заводу, %	78,93	80,17	83,82	80,53	81,45	83,29	82,75	83,0	83,2
Тривалість виробництв, діб	56,50	59,5	53,97	63,7	63,4	75,14	80,68	64,8	84,9
Вироблено цукру, т/га	2,32	3,18	3,87	3,12	3,5	4,52	5,0	4,5	6,4
Витрати буряку на 1 т цукру, т	8,58	8,58	7,3	8,42	8,24	7,45	7,72	7,11	7
Кіл-ть робот. заводів, од.	126	110	56	73	86,0	77	63	38	48
Потужність працюючих заводів. тис.т.	353,9	310,19	180,47	224,6	254,0	240,2	212,88	137	180

Джерело: [13,14,16]

Крім цього, невелика середня потужність цукрозаводів (3,5 тис.т/доб у середньому, проти 9-12 тис.т/доб – у країнах ЄС), подорожчання всіх видів ресурсів (особливо енергетичних), які споживаються цукрозаводами, застаріла техніка й технології тощо, призвели до збільшення собівартості українського цукру (табл. 3).

Таблиця 3

Динаміка витрат на виробництво цукру та оптових цін його реалізації

	2010	2011	2012	2013	2014
Середні витрати на виробництво цукру, грн/т	7000	68850	6650	6856	9951
Середні оптові ціни реалізації цукру, грн/т	6830	7725	5550	6000	7880

Джерело: [16].

Також у бурякопереробних підприємств існує гостра проблема забезпечення якості цукру. Так, питома вага цукру II та III категорій досягає 90% від загального обсягу виробництва, що ускладнює реалізацію цукру на зовнішніх ринках.

Враховуючи, що під конкурентоспроможністю товару на цільовому ринку розуміється комплекс характеристик товару, який відображає його відмінність від товарів-конкурентів, як по ступеню відповідності конкретної суспільної потреби в його якості та безпечності, так і по витратах на його виробництво, придбання й використання, то можна зробити висновок, що при збільшенні собівартості продукції відбувається зниження конкурентоспроможності вітчизняних підприємств і їх продукції на внутрішньому й світовому ринках цукру.

При цьому необхідно відзначити, що в цукробуряковому підкомплексі всі його складові – підприємства та заклади з селекції й виробництва насіння цукрового буряку, сільгосп підприємства, що займаються буряківництвом і цукрові заводи, перебуваючи в єдиному відтворювальному процесі й підтримуючи економічні зв'язки, працюють на єдиний кінцевий результат. Тому й управлінські рішення щодо розвитку всього підкомплексу й інтереси його учасників повинні бути спільними, а партнерство – взаємовигідним.

Однак, як свідчать результати проведених досліджень, більшість переробних підприємств не бажають ділитися доходами, отриманими від реалізації цукру, хоча найчастіше розмір цих доходів визначається саме кількістю і якістю коренеплодів, які поставляються буряківниками. Так, частка буряківників у роздрібній ціні цукру за 2004 - 2011 рр. (у розрахунках на 1 т цукру) у середньому склала лише 34,17%, при матеріально-грошових витратах на його виробництво 57-63,4% [12,13,14,15].

Існуюча дезінтеграція між основними учасниками цукробурякового підкомплексу негативно впливає на ефективність функціонування, як сільськогосподарських, так і переробних підприємств, веде до скорочення обсягів виробництва коренеплодів, зниженню завантаження й неповному використанню потужностей цукрових заводів, росту витрат на виробництво кінцевої продукції – цукру, зниженню конкурентоспроможності не лише цукру, а й цукрозаводів у зв'язку з високою собівартістю цукру. Це, в кінцевому підсумку, впливає на ефективність і результативність діяльності всіх підприємств цукробурякового підкомплексу й не сприяє економії матеріальних і трудових витрат.

Заважають збільшенню результативності діяльності підприємств підкомплексу й традиційна незкоординованість дій у різних сферах АПК, відсутність пропорційності й ритмічності в роботі, що також призводить до значних втрат, особливо в найбільш залежному від багатьох складових ланці – сільському господарстві (селекція й виробництво насіння, вирощування, збирання, зберігання й збут буряку). При цьому вищезгадані галузі є технологічно взаємозалежними, тому що кожна зі складових підкомплексу виконує лише одну, окрему технологічну стадію єдиного відтворювального процесу з виробництва кінцевого продукту (у нашому випадку – цукру), кожна є споживачем ресурсів, зроблених на попередній стадії відтворювального циклу й, одночасно, виробником ресурсів, призначених для споживання на наступній стадії.

Деякі вчені й фахівці цієї сфери [1,8,9] вважають, що добитися стабілізації діяльності цукробурякового підкомплексу можливо за рахунок відмови від давальницької схеми й переходу до простої системи закупівель цукрового буряку по договорах контрактації (без кооперації й інтеграції), згідно з якими переробник буде закуповувати цукровий буряк у виробника по погодженій закупівельній ціні й оплачувати транспортні витрати, пов'язані з доставкою коренеплодів на цукровий завод. При цьому вся зроблена продукція залишиться в розпорядженні цукрового заводу. Однак результати проведених досліджень цієї форми економічних взаємин між вітчизняними буряківниками й переробниками цукрового буряку свідчать, що значних змін у взаєминах не відбувається, а натурально-давальницька форма розрахунків стає давальницько-вартісною.

Дослідження практики вітчизняного агропромислового виробництва й результати вивчення досвіду інших розвинених країн свідчать, що одним з варіантів вдосконалення взаємин між учасниками цукробурякового підкомплексу є інтеграція, яка дозволяє об'єднати інтереси всіх учасників відтворювального процесу, підвищити ефективність виробництва кінцевої продукції, знизити виробничі витрати й задовольнити попит споживачів у високоякісній продукції.

У цукробуряковому підкомплексі, на нашу думку, найбільш перспективною формою інтеграції всього технологічного ланцюжка від виробництва насіння буряку до реалізації цукру є цукробуряковий кластер, при організації й функціонуванні якого ключове значення, на наш погляд, має алгоритм розподілу доходу між його учасниками.

Найбільш ефективною формою розподільних відносин в агропромислових об'єднаннях, на нашу думку, є нормативна. Перевага цієї моделі полягає в тому, що взаєморозрахунки здійснюються не у відповідності зі стадіями відтворювального процесу, як у цінній моделі, а за кінцевим результатом, залежно від виробничого внеску кожного учасника. Замість цінної або двоканальної системи розрахунків визначаються нормативні співвідношення в роздрібній ціні, а потім, за цими нормативами, здійснюється розподіл доходу від реалізації. За цим варіантом здійснюється оцінка проміжної продукції: за собівартістю без обліку прибутку або як давальницька – без акту купівлі-продажу. Оцінка витрат всіх виробників по технологічному ланцюжку, крім першого, здійснюється на основі збільшення витрат. При цьому, усувається подвійний рахунок, який має місце при використанні проміжної продукції для виробництва кінцевого продукту. Сама система розрахунків може бути реалізована шляхом розподілу грошового доходу від реалізації кінцевої продукції за нормативними співвідношеннями, розрахованими за певними показниками: собівартості, трудомісткості, нормативному співвідношенню в роздрібній ціні або ресурсоемності. Розподіл доходів між учасниками інтеграційних об'єднань у різних країнах відбувається по-різному. Так при виробництві цукру в США сільгоспвиробник одержує близько 51% доходу від реалізації, 39% – отримують переробні підприємства, на торговельні організації припадає 10%. У країнах ЄС дохід розподіляється: 49,7%; 42,2%; 8,1% – відповідно [9]. У цукробуряковому кластері ми пропонуємо перейти від давальницької схеми взаєморозрахунків до нормативної системи розподілу доходу від реалізації кінцевої продукції. Так, при розподілі доходу, пропорційно за середньогалузевої фактичної собівартості, в цукробуряковому кластері, як показують проведені розрахунки, частка сільгоспвиробників у роздрібній ціні цукру повинна становити 56,14%; переробних підприємств – 31,74%; торгівлі – 12,12% (табл. 4).

Таблиця 4

Вдосконалення механізму розподілу доходу від реалізації цукру між партнерами цукробурякового виробництва, грн/т

Показники	Розподіл виторгу від реалізації цукру			
	фактично в 2011 р.	Пропорційно		
		фактичний собівартості	нормативним співвідношенням у роздрібній ціні	
			ЄС	Україна
1	2	3	4	5
Собівартість сировини для виробництва 1 т цукру, грн	3443	3443	3443	3443
Вартість сировини для виробництва 1 т цукру, грн	4029	4210	4293	4751
Витрати на виробництво 1 т цукру, грн	1471	1471	1471	1471
Собівартість 1 т цукру, грн	5500	5681	6043	6222
Оптова ціна 1 т цукру, грн	5600	6590	6850	6900
Витрати на реалізацію цукру, грн	460	460	460	460
Роздрібна ціна 1 т цукру, грн	7500	7500	7500	7500
Прибуток від реалізації 1 т продукції, грн, виробництво	586	763	850	1308
переробка	100	909	481	678
Торгівля	1440	450	190	140
Рівень рентабельності, %, виробництво	16,7	22,28	24,7	38,0
переробка	6,8	16,0	32,9	23,9
торгівля	31,3	6,4	2,5	2,0

1	2	3	4	5
Питома вага витрат на 1 т продукції, %:				
виробництво	62,6	64,61	71,0	73,3
переробка	26,75	25,9	24,35	23,65
торгівля	10,65	9,51	5,65	3,05
Частка учасників технологічного ланцюжка в роздрібній ціні, %				
виробництво	53,71	56,14	49,7	55,0
переробка	19,62	31,74	44,2	35,0
торгівля	26,67	12,12	8,1	10,0

Джерело: [13,14 15]

Щоб застосування даного методу розподілу грошового доходу від реалізації кінцевої продукції не виправдовувало й не стимулювало витратний підхід до організації виробництва, ми пропонуємо розподіляти дохід пропорційно до середньогалузевої нормативної собівартості продукції, яка склалася в конкретних природно-кліматичних і економічних умовах. На наш погляд, саме цей підхід враховує індивідуальні особливості учасників кластера й буде стимулювати діяльність по оптимізації матеріально-грошових і трудових витрат, підвищенню ефективності виробництва. Таким чином, тільки за рахунок вдосконалення цінових відносин між учасниками цукробурякового кластеру, що засновані на інтеграції й взаємному узгодженні інтересів всіх його учасників, можливо усунути існуючі цінові диспропорції всередині цукробурякового підкомплексу, підвищити ефективність його функціонування й конкурентоспроможність підприємств.

При оптимізації цінових відносин у цукробуряковому кластері значну роль повинна зіграти держава. Основним інструментом державного регулювання ринку сільськогосподарської продукції можуть стати гарантовані ціни, які використовуються для проведення закупівельних і товарних інтервенцій. Дослідження також показали, що на сьогоднішній день, вони встановлюються на неефективному рівні, тобто нижче ринкових цін.

Результати дослідження свідчать про неефективність використання існуючої системи дотацій на продукцію сільського господарства, тому що: по-перше, вони не стимулюють підвищення ефективності виробництва, а породжують витратні, екстенсивні методи господарювання; по-друге, через механізм закупівельних цін дотації, у кінцевому рахунку, перерозподіляються в переробну промисловість. У такий спосіб основна мета дотацій – підтримка прийнятної рівня доходів виробників агропродукції – не досягається. На наш погляд, необхідно переорієнтувати субсидії з рівня виробника на рівень споживача продукту. Для цього важливо розробити програми підвищення попиту не тільки на цукор, але й на інші вітчизняні продукти харчування. Якщо при субсидуванні виробників агропродукції тільки частина виділених засобів реально працює на розширення обсягів збуту, то при субсидуванні кінцевих споживачів (на сьогоднішній день питома вага витрат на придбання продуктів харчування в бюджеті основної кількості українських родин складає 50%), при інших рівних умовах, вся сума дотацій буде використовуватися на забезпечення зростання обсягів реалізації продуктів харчування. Більше того, за рахунок цих бюджетних коштів можна одночасно пом'якшити дві найгостріші проблеми, що існують в країні – фінансову кризу в сільському господарстві й спад купівельної спроможності населення.

Висновки. Сучасна політика ціноутворення й механізм розподілу доходів від реалізації агропродукції між учасниками процесу її виробництва в Україні не забезпечує умов для розвитку конкурентоспроможності підприємств і продукції цукробурякового підкомплексу АПК. Проблемна ситуація, яка пов'язана з виробництвом цукру і рівнем його конкурентоспроможності, обумовлена дією ряду факторів:

- нестабільністю закупівельних цін на цукровий буряк і, відповідно, збитковістю або низькою рентабельністю вирощування даної культури;
- диспаритетом цін на промислову й сільськогосподарську продукцію й погіршенням забезпеченості сільгоспідприємств матеріально-технічними ресурсами;

- зниженням платоспроможного попиту населення країни;
- штучним монополізмом переробних і торговельних підприємств;
- недосконалістю дотаційного, кредитного й податкового механізмів;

Для поліпшення ситуації, що склалася, можна запропонувати систему економічних заходів, які передбачають:

- впровадження державної підтримки, у тому числі за рахунок засобів державного бюджету, які б направлялися на розвиток селекції, насінництва й виробництва цукрового буряка;

- правову підтримку створення інтегрованих формувань у вигляді цукробурякових кластерів;

- вдосконалення механізму розподілу доходів від реалізації агропродукції між учасниками технологічного ланцюжка з її виробництва, який буде забезпечувати дотримання закону вартості при формуванні ціни й враховувати час обороту капіталу на підприємствах різних галузей, пов'язаних технологічною послідовністю виготовлення й реалізації продукції.

Впровадження цих пропозицій, на нашу думку, може підвищити рівень економічної зацікавленості у вирощуванні цукрового буряку, зробити культуру економічно більш привабливою, дозволить збільшити площі її вирощування, урожайність і, відповідно, знизити собівартість коренеплодів і виробництва цукру, подолати кризову ситуацію в цукровій галузі.

Література

1. Воронкова А.Е. Управлінські рішення у забезпеченні конкурентоспроможності підприємства: організаційний аспект: монографія / А.Е. Воронкова, Н.Г. Калюжна, В.І. Отенко. – Х.: ВД "ІНЖЕК", 2008. – 427 с.
2. Горбатов В.М. Конкурентоспособность и циклы развития интегрированных структур бизнеса / В.М. Горбатов. Монография.- Х.: ИД "ИНЖЕК", 2006.- 592 с.
3. Кваснюк Б.С. Конкурентоспроможність національної економіки / Б.С. Кваснюк. Монографія. Інститут економіки та прогнозування НАН України /. – К. : Фенікс, 2005. – 495с.
4. Конкурентоспроможність української економіки / За ред. Акад. НАН України В.М. Гейця, акад. НАН України В.П. Семиноженка, чл.-кор. НАН України Б.С. Кваснюка. – К.: Фенікс, 2007. – 556 с.
5. Конкурентоспроможність економіки України: стан і перспективи підвищення/ За ред. д-ра екон.наук І.В. Крюкової. – К.:Основа, 2007. – 488 с.
6. Портер М. Конкурентная стратегия: Методика анализа отраслей и конкурентов / М. Портер. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2005. – 454 с
7. Розвиток харчової промисловості. монографія / М. П. Сичевський, І. В. Кузнецова, М. М. Ярчук, Н.О.Лукашенко //– К.: ІАЕ НААН, 2010. - 292 с.
8. Саблук П.Т. Цукробурякове виробництво в Україні: монографія/За ред. П.Т. Саблука та М.Ю.Коденської// - К.: ІАЕ НААН, 2008. - 388 с.
9. Фурса А.С. Ринок цукрового виробництва в Україні. - Економіка АПК, 2012, -№5, с.36-42..
10. Шнипко А.С. Конкурентоспроможність України в умовах глобалізації / О. С.Шнипко; НАН України ; Ін-т екон. та прогноз. – К., 2009. – 456 с.
11. Ярчук М. М. Реструктуризація цукробурякового виробництва в Україні / М. М. Ярчук // Економіка АПК. – 2008. – № 5. – С. 59–61.
12. Ємцев В. І. Забезпечення конкурентоспроможності підприємств цукробурякового підкомплексу в умовах конкурентного середовища: [монографія] / В І. Ємцев. – К. : ЦП «КОМПРИНТ», 2013. – 477 с.
13. Статистичний щорічник України за 2013 рік. [електронний ресурс]. – режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
14. Статистичний збірник «Сільське господарство України» за 2013 р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
15. Оперативно-статистичні матеріали цукровиків України» Бурякоцукровий комплекс України» -К: «Цукор України», 2012. – 201 с
16. Оперативно-статистичні матеріали цукровиків України» Бурякоцукровий комплекс України» -К: «Цукор України», 2015. – 201 с